
Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:8

Församlingsrådets ansvar och uppgifter

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:27 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som förtydligar vilka som är församlingsrådets uppgifter och som stärker församlingsrådets lokala ansvar, beslutsrätt och självständighet. Utskottet, som har förståelse för att det kan finnas behov av tydlighet kring vad som är församlingsrådets uppgifter, menar att en sådan kyrkoordningsreglering som motionärerna önskar inte är rätt väg att åstadkomma en sådan tydlighet och föreslår avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:27.

Motionens förslag

Motion 2022:27 av Karl-Gunnar Svensson, Församlingsrådets ansvar och uppgifter i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som förtydligar vilka som är församlingsrådets uppgifter och som stärker församlingsrådets lokala ansvar, beslutsrätt och självständighet.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:27 i Ln 2022:8y, *bilaga*.

Bakgrund

Församlingsrådets uppgifter

Församlingsrådet är styrelse för en församling som ingår i ett pastorat. Grundläggande bestämmelser om församlingsråd finns i 4 kap. kyrkoordningen. Där återfinns bestämmelser om val av församlingsråd, om kyrkoherden som ledamot, om mandatperiod och om ordförande. Genom hänvisningsbestämmelser i 4 kap. 27 § till vad som gäller för kyrkoråd regleras bland annat när sammanträden ska hållas, ersättnas tjänstgöring och beslutsförhet.

Den grundläggande regleringen om församlingsrådets uppgifter finns i 4 kap. 21 § kyrkoordningen. Av bestämmelsen framgår att det finns tre olika sätt för hur församlingsrådet får sina uppgifter. I bestämmelsen sägs att församlingsrådet ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen och i församlingsinstruktionen samt de övriga uppgifter som kyrkorådet beslutar.

Det finns i flera kapitel i kyrkoordningen totalt 20 bestämmelser som ger uppgifter åt församlingsråden. Huvudsakligen är det uppgifter relaterade till gudstjänstlivet, till exempel val av kyrkvärddar (4 kap. 19 §), medgivande om ekumeniskt nattvardsfirande i församlingen (20 kap. 6 §) och beslut om församlingskollekt (43 kap. 6 §). Det finns också bestämmelser om skyldighet för kyrkoherden att samråda med församlingsrådet innan beslut fattas om gudstjänstplan (17 kap. 9 §) och huvudgudstjänstens uppbyggnad (17 kap. 8 §). Pastoratets kyrkoråd har också skyldighet att samråda med församlingsråden inför beslut om församlingsinstruktion (57 kap. 5 §). Vidare finns det bestämmelser om yttranderätt för församlingsrådet innan kyrkofullmäktige avgör ett ärende som särskilt angår den egna församlingen (3 kap. 22 §) och vid lokala beslut om församlingsindelningen (37 kap. 7 §). Församlingsrådet har rätt att väcka ärende om ändring i församlingsinstruktionen och att begära beslutsprövning av ett stifts beslut (57 kap. 8 §). Ett pastorat kan inte utan församlingsrådets godkännande besluta att ta en kyrka ur bruk om det inte finns särskilda skäl (40 kap. 7 §). Inte heller får ändringar av en kyrkobyggnad eller ett kyrkorum göras utan församlingsrådets godkännande om det inte finns synnerliga skäl (40 kap. 9 §). Församlingsrådet väljer vice ordförande och, om kyrkofullmäktige så beslutar, även ordförande (4 kap. 26 §). Det är också församlingsrådet som beslutar om upplåtelse av kyrka (41 kap. 3 a §) och som utser inventarieansvarig kyrkvärd (40 kap. 2 §).

Församlingsrådet kan också få uppgifter i församlingsinstruktionen. Av den gemensamma församlingsinstruktionen för församlingar som ingår i ett pastorat framgår hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelad mellan församlingarna och pastoratet, vilket framgår av 57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen. När domkapitlet fattat sitt beslut om församlingsinstruktion är den bindande för pastoratet och dess församlingar. Det innebär att församlingsrådet måste fullgöra de uppgifter som följer av församlingsinstruktionen och pastoratet å sin sida måste ge församlingsrådet förutsättningar att ta sitt ansvar.

Slutligen kan kyrkorådet delegera uppgifter till församlingsrådet. Vilka uppgifter det kan vara fråga om är inte reglerat i kyrkoordningen.

Den rättsliga utformningen

Att det i den grundläggande beskrivningen av församlingsrådets uppgifter anges, utan några närmare hänvisningar till de bestämmelser det gäller, att församlingsrådet ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen är inte unikt för församlingsrådet. Samma tillvägagångssätt används beträffande regleringen av de andra styrande organen, kyrkoråd (4 kap. 4 §, punkten 4), begravningsstyrelsen för begravningskommunaliteten i Göteborg (SvKB 2016:8, 3 kap. 2 §, första stycket, punkten 4), stiftsstyrelsen (7 kap. 11 §, första stycket) och kyrkostyrelsen (12 kap. 3 §, första stycket). Motsvarande regleringsteknik används också när det gäller kyrkoherdens uppgifter (5 kap. 2 §, första stycket) och biskopens uppgifter (8 kap. 1 §, punkten 7). När det gäller kyrkorådets uppgifter kan konstateras att motsvarande teknik användes även i kyrkolagen (1992:300) som i 17 kap. 4 §, första stycket angav att kyrkorådet skulle handlägga de ärenden som enligt särskilda författningar ankom på rådet.

När det gäller den fråga som adresseras i motionen har kyrkorättsutskottet 2013 uttalat (Kr 2013:3) att arbetet med kyrkoordningen ska präglas av en strävan att åstadkomma ett förenklat regelverk och i syfte att uppnå ett regelverk som är ändamålsenligt, enkelt att tillämpa för alla Svenska kyrkans nivåer och som syftar till att skapa goda förutsättningar för att utföra den grundläggande uppgiften. I sitt betänkande föreslog kyrkorättsutskottet kyrkomötet att uppdra åt kyrkostyrelsen att påskynda kyrkostyrelsens arbete med en översyn av kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser samt årligen lämna en rapport till kyrkomötet om vilka åtgärder som vidtagits.

I sin skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till 2018 års kyrkomöte (KsSkr 2018:3) anförde kyrkostyrelsen med anledning av detta ärende, att arbetet med att åstadkomma ett så ändamålsenligt och tydligt regelverk som möjligt sker löpande i samband med att ändringar i bestämmelserna aktualiseras och blir i den meningen aldrig avslutat. Skrivelsen från 2013 års kyrkomöte anmäldes som färdigbehandlad. Kyrkomötet beslöt, på förslag från ekonomiutskottet, att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse till handlingarna. (E 2018:3, KmSkr 2018:2)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2022:27.
--

Utskottet har förståelse för att det i församlingsråd kan finnas ett behov av och en önskan om tydlighet kring vad som är församlingsrådets uppgifter. Utskottet har därför sympati med motionens intentioner. Enligt utskottet finns det emellertid övervägande skäl som talar mot att tillgodose dessa behov med en sådan kyrkoordningsreglering som motionärerna vill se.

En av de bärande idéerna bakom den förändring av strukturen på lokal nivå som blev följd av strukturbeslutet var att det, med hänsyn till att det finns så skiftande förhållanden och förutsättningar för församlingsarbetet över landet, skulle ges utrymme för lokala variationer i hur församlingar som ingår i pastorat styrs och vilka uppgifter och vilket ansvar som i det enskilda fallet ligger på ett församlingsråd. Därför ger också kyrkoordningen utrymme för flexibilitet och dynamik när det gäller vilka uppgifter som anförtros ett församlingsråd, genom kyrkoordningen, genom församlingsinstruktionen och genom de övriga uppgifter som pastoratets kyrkoråd beslutar. Kyrkoordningens flexibilitet och anpassningsbarhet till lokala förhållanden är något som enligt utskottet även fortsatt bör värnas.

En följd av kyrkoordningens flexibilitet är att en sådan paragraf som motionärerna önskar endast skulle förenkla för det enskilda församlingsrådet att identifiera de av sina uppgifter som framgår direkt av kyrkoordningen. Även om man bortser från att en sådan paragraf som motionärerna önskar skulle bli tämligen svåröverskådlig med en uppräknings- och paragrafhänvisning till 20 olika uppgifter, skulle den inte heller ge hela bilden av det enskilda församlingsrådets uppgifter och ansvar. Enligt utskottets mening kan församlingsrådets behov av klarhet beträffande sina uppgifter och sitt ansvar därför bättre tillgodoses genom ett gediget lokalt arbete kring de här frågorna, t.ex. inom ramen för arbetet med församlingsinstruktionen, delegation och arbetsordning samt informationsmaterial och utbildningsinsatser från stiftet.

Utskottet finner mot den ovan angivna bakgrunden inte skäl att, i strid med vad som är den i kyrkoordningen vedertagna rättsliga utformningen av liknande uppdragsparagrafer, bifalla motionärernas förslag.

Uppsala den 6 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Sebastian Ekeröth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att avslå motion 2022:27 till förmån för bifall till motionen.

Irene Oskarsson och Elisabeth Kullenberg

Särskild mening

Jag ansluter mig till Elisabeth Kullenbergs och Irene Oskarssons reservation.

Hanna Hesser Nordin

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:8y

Församlingsrådets ansvar och uppgifter

Läronämndens yttrande över motion 2022:27

Läronämnden konstaterar att en förändring av församlingsrådets ansvar, beslutsrätt och självständighet som påverkar balansen mellan kyrkoråd och församlingsråd kan ha läromässiga implikationer.

I sitt yttrande Ln 2013:8y skriver läronämnden:

Läronämnden framhåller i yttrande Ln 2012:3y att ”det lokala självstyret har utformats på flera sätt genom historien och kan från läromässig synpunkt gestaltas på olika sätt”.

Ur läromässig synvinkel är bibehållandet av det lokala självstyret en del av vår kyrkas tradition och formerna för detta kan variera.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahmfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.